

Řešení a bodování
školního kola
ČLO 2025/2026

Úloha	Autoři původních verzí
1. Čerokézská čísla (22 bodů)	<i>Prachatos Mitra</i>
2. 'o'odham (24 bodů)	<i>z domácích úkolů profesora Kennetha Halea</i>
3. Vietnamský rodokmen (18 bodů)	<i>Tereza Petrtýlová a Michaela Svatošová</i>
4. Sitelen sitelen (24 bodů)	<i>Merlin Jonathan Fischer</i>
5. Ona (14 bodů)	<i>Danylo Mysak</i>

1 Čerokézská čísla

(22 bodů)

Úkol 1: Za každé správné číslo udělte 1 bod. (max 14 bodů)

sudalisgo hisgi	(a) 65	galiquasgohi	(f) 70	galiquadu	(k) 17
sowo	(b) 1	talisgohi	(g) 20	hisgisgohi	(l) 50
hisgadu	(c) 15	talidu	(h) 12	galiquasgo sudali	(m) 76
hisgi	(d) 5	nvgisgo sawo	(i) 41	daladu	(n) 16
galiquogi	(e) 7	tsoisgo tsoi	(j) 33		

Úkol 2: Za každý zcela správný překlad udělte 1 bod. (max 4 body)

- (a) 36 tsoisgo sudali
- (b) 55 hisgisgo hisgi
- (c) 60 sudalisgohi
- (d) 21 talisgo sawo

Úkol 3: Za každé zcela správně přepsané číslo udělte 1 bod. (max 4 body)

- (a) tsunelasgo tali 82
- (b) hisgisgo nvgi 54
- (c) sonelasgo sudali 96
- (d) nigadu 14

Poznámka k řešení:

Čerokézština, stejně jako čeština a jiné jazyky užívající arabské číslice, vyjadřuje čísla pomocí desítkové soustavy. Při řešení tak bylo možné se odrazit od čísla 33: „tsoisgo tsoi“, ve kterém se stejně jako v češtině opakuje kořen pro číslo tři („tsoi“), případně od kořene „hisgi“ s hodnotou 5, který se v zadaných číslech objevuje ve čtyřech různých pozicích (5, 15, 50, 65).

Dalším obdobným prvkem obou jazyků je tvoření čísel od deseti do devatenácti, které se liší od struktury čísel vyšších než 20. Českému *-náct* v čerokézštině odpovídá přípona „-du“. U některých čísel přitom dochází ke změně tvaru kořene značícího jednotky (např. číslo 16 má tvar „dala-du“ místo pravidelně utvořeného, ale neexistujícího „sudala-du“).

Zároveň se čerokézština od češtiny trochu liší při spojování jednotek s vyššími řády čísel (v kontextu úlohy se jedná pouze o desítky). Celočíselné násobky deseti se od základních čísel 2-9 tvoří pomocí přípony „-sgohi“. Nicméně pokud za násobkem deseti následuje ještě slovo určující řád jednotek, má tato přípona pouze kratší tvar „-sgo“ (30 „tsoi-sgohi“, ale 36 „tsoi-sgo sudali“). Tvar základní číslovky před příponou se v případě kořenu pro 7 mírně liší od jeho samostatného tvaru (7 „galiquogi“, ale 70 „galiqua-sgohi“).

Za zmínku stojí také výjimka v čerokézském čísle 41, u něhož na pozici jednotek dochází ke změně samohlásky oproti tvaru samostatného čísla 1 („sowo“, ale 41 „nvgisgo sawo“).

Překlad: Ema Sedláková

Úprava pro ČLO a poznámka k řešení: Jáchym Jakub Kulhánek

2 'o'odham

(24 bodů)

Úkol 1: Za každé správné přiřazení udělte 1 bod. (max 8 bodů)

1	2	3	4	5	6	7	8
H	E	G	F	A	C	B	D

Úkol 2: Za výběr (zakroužkování) správné věty udělte 1 bod. Za zcela správný překlad této věty (včetně specifikace množného čísla) udělte další 2 body. (max 3 body)

- (i) Ha-cecposid 'o g ceoj g wapkial. *Muž označuje kouboje (mn. č.).*
- (ii) Ha-ceposid 'o g ceoj g wapkial.
- (iii) Ha-cecposid 'o g cecej g wakial.

Úkol 3: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte 2 body. (max 4 body)

- (a) Pi 'o ñeňok g wipsilo. *Telata nemluví.*
- (b) Cicpkan 'ac 'a:cim. *Pracujeme.*

Úkol 4: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte 3 body. Z tohoto počtu odečtete 1 bod za každé chybné, chybějící či přebývající slovo, případně za chybné pořadí slov. (max 9 bodů)

- (a) *Nepracuji.* Pi 'añ cipkan 'a:ñi.
- (b) *Kouboj nemluví.* Pi 'o ñeok g wakial.
- (c) *Koubojové označují muže (mn. č.).* Ha-cecposid 'o g wapkial g cecej.

Ilustrační příklady bodování:

Úkol 2:

- zakroužkování dvou vět → 0 bodů celkově
- překlad *Muž označuje kouboje* (bez specifikace množného čísla) → 0 bodů za překlad

Úkol 3:

- (a) *Tele nemluví.* → 0 bodů (chyba)
- (a) *Telata mluví.* → 0 bodů (chyba)

Úkol 4:

- (a) Pi 'añ cipkan . → 2 body (chybějící slovo „'a:ñi“)
- (a) Pi cipkan 'añ 'a:ñi. → 1 bod (chybné slovo + chybné pořadí slov)
- (b) Pi 'o neok g wakial. → 2 body (chybné slovo, protože chybnou diakritiku nelze ignorovat)
- (b) Pi 'o ñeok g wisilo. → 2 body (chybné slovo)
- (c) Pi ha-cecposid 'o g cecej g wapkial. → 1 bod (slovo navíc + chybné pořadí slov)
- (c) Ceposid 'o g wapkial g cecej. → 2 body (chybné slovo, „ha-cecposid“ je jedno slovo)
- (c) Ha-ceposid g cecej wapkial.
→ 0 bodů (chybné slovo + chybné pořadí slov + chybějící slovo „'o“ + chybějící slovo „g“)

Poznámka k řešení:

Jazyk 'o'odham umožňuje několik rozličných slovosledů, v této úloze je pro jednoduchost použitý jen jeden, a to [SLOVESNÁ ČÁST] [PODMĚT] ([PŘEDMĚT]).

[PODMĚT] a [PŘEDMĚT] (vyskytuje-li se), je buďto zájmeno, nebo podstatné jméno. Před podstatnými jmény stojí člen „g“. Tvar podstatného jména v množném čísle je z tvaru pro jednotné číslo odvozen zopakováním první souhlásky hned za první samohláskou (takzvanou reduplikací), přičemž z reduplikovaného „w“ se stává „p“. Tedy například „ceoj/cecoj“ znamená *muž/muži*, a „wisilo/wipsilo“ znamená *tele/telata*.

[SLOVESNÁ ČÁST] má dva různé tvary:

- Kladná věta: [SLOVESO] [POMOCNÁ ČÁSTICE]
- Záporná věta: Pi [POMOCNÁ ČÁSTICE] [SLOVESO]

Tvar [POMOCNÉ ČÁSTICE] se odvíjí od podmětu: „ 'añ“ pro 1. os j. č. (*já*), „ 'ac“ pro 1. os. mn. č. (*my*) a „ 'o“ pro 3. os. (*on, oni*).

Pokud je předmět (vyskytuje-li se, tedy sloveso je takzvaně tranzitivní), nebo podmět (pokud věta neobsahuje předmět, tedy sloveso je takzvaně intranzitivní) v množném čísle, nabývá [SLOVESO] rozšířeného tvaru. Ten se tvoří od základního tvaru reduplikací (zopakováním první souhlásky hned za první samohláskou). Je-li v množném čísle předmět věty, přidává se ke slovesu ještě předpona „ha“.

K řešení bylo možné dospět různými cestami, jedna možná vstupní úvaha je tato: věty A, G, H jsou dlouhé a vzájemně si velice podobné, obsahující stejné kořeny slovesa, podmětu i předmětu. Nabízí se tedy, že jejich překlady jsou, v nějakém pořadí, věty 1, 3, 5. Navíc jsou v českých překladech tři věty v záporu, a proto by mohly mezi větami v jazyce 'o'odham existovat tři s podobnou strukturou, která by mohla označovat zápor. Nabízí se věty 2, 4, 5, které začínají slovem „pi“. Z toho máme přiřazení 5A, ze kterého je pak možné odvodit všechna další přiřazení.

Překlad: Pavla Šimová

Úprava pro ČLO a poznámka k řešení: Jan Petr

3 Vietnamský rodokmen

(18 bodů)

Úkol 1: Za každou zcela správně doplněnou mezeru udělte 2 body. Přítomnost diakritiky a speciálních znaků lze při posuzování správnosti odpovědi ignorovat. (**max 18 bodů**)

- (a) Phùng
- (b) Thị
- (c) Đặng
- (d) Đặng
- (e) Đặng Văn Bảo
- (f) Đặng Văn Thái
- (g) Lâm Thị Tiên
- (h) mẹ
- (i) con gái

Ilustrační příklady bodování:

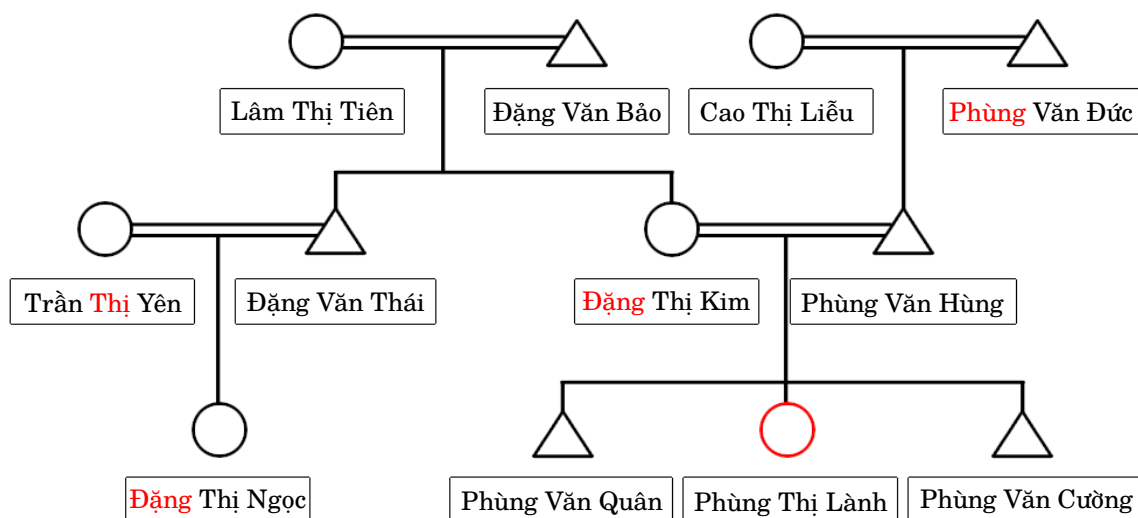
- (c) Dang → 2 body (správné slovo, diakritika nehraje roli)
- (e) Đặng **Thị** Bảo → 0 bodů (chyba — část špatně)
- (h) mẹ **traí** → 0 bodů (chyba — slovo navíc)
- (i) con → 0 bodů (chyba — část chybí)

Poznámka k řešení:

Vietnamská jména obvykle tvoří tři části: rodinné, prostřední a vlastní jméno. Rodinné jméno se dědí po otci a ženám zůstává i po svatbě (nepřejímají tedy rodinné jméno manžela). Prostřední jméno značí pohlaví osoby, protože je vybíráno z poměrně úzkého seznamu několika ženských a několika mužských jmen; v úloze byla použita pouze jména Thị (ženské) a Văn (mužské). Vlastní jméno pak odpovídá našemu křestnímu jménu. Těchto jmen existuje celá řada a lze podle nich odlišit různé členy rodiny stejného pohlaví.

Tvrzení o příbuzenských vztazích měla strukturu „X je můj/moje Y.“ (např. *Phùng Văn Hùng je můj otec*). Přivlastnění *můj* však ve vietnamštině následuje až po výrazu pro daný příbuzenský vztah, např. spojení „cha tôi“ (*můj otec*) se skládá ze slov „cha“ (*otec*) a „tôi“ (*já*). V úloze byly dále použity ještě následující termíny označující příbuzenské vztahy: „mẹ“ (*matka*), „chồng“ (*manžel*), „vợ“ (*manželka*), „con trai“ (*syn*), „con gái“ (*dcera*).

Na další straně naleznete doplněný rodokmen a tvrzení členů rodiny.

Phùng Văn Quân: Phùng Văn Hùng là cha tôi. *Phùng Văn Hùng je můj otec.*
 Đặng Thị Kim là mẹ tôi. *Đặng Thị Kim je moje matka.*

Đặng Văn Bảo: Lâm Thị Tiên là vợ tôi. *Lâm Thị Tiên je moje manželka.*
 Đặng Văn Thái là con trai tôi. *Đặng Văn Thái je můj syn.*

Đặng Văn Thái: Đặng Văn Bảo là cha tôi. *Đặng Văn Bảo je můj otec.*
 Trần Thị Yên là vợ tôi. *Trần Thị Yên je moje manželka.*

Lâm Thị Tiên: Đặng Văn Bảo là chồng tôi. *Đặng Văn Bảo je můj manžel.*
 Đặng Văn Thái là con trai tôi. *Đặng Văn Thái je můj syn.*
 Đặng Thị Kim là con gái tôi. *Đặng Thị Kim je moje dcera.*

Phùng Văn Hùng: Cao Thị Liễu là mẹ tôi. *Cao Thị Liễu je moje matka.*
 Phùng Thị Lành là con gái tôi. *Phùng Thị Lành je moje dcera.*

4 Sitelen sitelen

(24 bodů)

Úkol 1: Za každé správné přiřazení udělte 1 bod. (max 12 bodů)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
G	A	E	I	K	L	H	B	F	C	D	J

Úkol 2: Každé políčko (13.-18.) ohodnoťte podle následujících kritérií. (max 12 bodů)

13	14	15	16	17	18
S	P	U	N	M, W	T

odpověď	počet bodů	příklad — 17.	příklad — 18.
zcela shodná se správným řešením	2 body	W, M	T
částečně správná, ale ne zcela shodná se správným řešením	1 bod	M nebo O, W	T, V
zcela odlišná od správného řešení / prázdné políčko / tři a více písmen	0 bodů	X nebo S, T nebo M, W, R	W nebo P, Q nebo T, O, M

Poznámka k řešení:

Na úlohu lze nahlížet více kombinovatelnými způsoby. Je možné se ihned zaměřit na ikoničnost znaků, jelikož věty obsahují jen málo abstraktních pojmů. Lze si všimnout, že např. znak pro *zvíře* na první pohled připomíná hlavu medvěda, znak pro *plod* je jediným zcela „kulatým“ znakem, *dům* vypadá jako cosi zastřešeného s vchodem, *člověk* má „torzo“ a „hlavu“ s „okem“ atd. Znak pro sloveso s významem *vidět* obsahuje oko a všechny znaky pro barvy se liší jen drobnými detaily. Pomocí těchto snadněji rozpoznatelných znaků a jejich součástí si lze odvodit významy několika vět a vylučovací metodou postupně přijít i na věty ostatní.

Je však možné začít i počítáním frekvencí výskytů významů a znaků. Znak s významem *člověk/osoba/lidé* je jediný, který se v úkolu 1 vyskytuje šestkrát, znak s významem *velký* pětkrát, znak s významem *dům* čtyřikrát a znak s významem *plod* třikrát. Ostatní znaky mají po 1-2 výskytech. Pokud jsou tyto frekvence odhaleny, na základě počtu významů ve větě lze odhalit i ostatní znaky.

Řešitelé se také mohou zaměřit na větnou strukturu a frekvenci výskytu gramatických jevů, které písmo velmi dobře znázorňuje. Znaky totiž zobrazuje podle pořadí větných členů ve větě od shora dolů a zleva doprava (v tomto pořadí) a shlukuje a rámcuje je podle větné struktury. Složky na stejné úrovni (podle jazyka toki pona) jsou stejně velké — stejnou velikost zde tak mají podmět, přísudek a případný předmět, a ty se pak mohou skládat z menších znaků, tedy z hlavy fráze a významů, jež tyto členy rozvíjejí. Hlava fráze je vždy prvním znakem takto vzniklé složeniny.

Písmo nepotřebuje nijak označovat sloveso *být*, jelikož jednoduchá „čtvercová“ linka kolem znaku/složeniny vždy ukazuje, která část věty je přísudkem. Rám lehce připomínající ruku pak označuje přímý předmět. Bez ohraničení tedy nalezneme pouze podmět. Věty s předmětem jsou v úkolu 1 pouze čtyři, takže je možné se orientovat i podle nich. Zajímavým úkazem jsou také slovesa *jít* a *stát* — příslovečná určení místa, která se k nim váží, jsou totiž umístěna přímo uvnitř jejich rámce.

Řešení úkolu 1 je klíčové pro řešení úkolu 2, jelikož se v něm neobjevuje žádný nový znak. Písmo sitelen sitelen kromě slovesa *být* neznačí ani rod a číslo, což společně s početnou mnohoznačností jako např. u společného znaku pro *písmo, znak a kresbu* umožňuje také větší množství možných překladů jednotlivých vět. V úkolu 2 je toho využito u věty 17., které odpovídají překlady M. i W. Některé fráze navíc mají ustálený význam. *Dům*, který *jde*, tak může označovat *auto*, *červený plod* může být *jablko* a *velké zvíře* může být *medvěd*.

Příklad: Ema Sedláková

Úprava pro ČLO a poznámka k řešení: Pavla Šimová a Marie Smejkalová

5 Ona

(14 bodů)

Úkol 1: Za každé správné přiřazení udělte 2 body. (max 14 bodů)

1	2	3	4	5	6	7
F	A	B	G	C	E	D

Poznámka k řešení:

Když zanalyzujeme první sadu slov v jazyce ona a jejich české překlady, můžeme si všimnout, že některá slova v jazyce ona mají podobné předpony a přípony. Z českých překladů daných slov odvodíme významy těchto předpon a přípon:

předpona/přípona	obsažena ve slovech		význam
-x	wax, max	<i>cesta, vrásky</i>	<i>linie</i>
-'	na', ci'	<i>manželka, strýc</i>	<i>příbuzný</i>
-l	tul, hol	<i>srdce, kůže</i>	<i>orgán</i>
ar-	arun, ariy	<i>trávník, kořen</i>	<i>země</i>

Se znalostí těchto významů už k dalším sedmi slovům v jazyce ona snadno přiřadíme jejich české překlady. Ještě využijeme, že se mezi sedmi slovy dvakrát vyskytuje kořen „ca“ s významem *ústa/jazyk*.

Překlad: Jan Petr

Úprava pro ČLO a poznámka k řešení: Ema Sedláková